

**EU – PHARE BUSINESS SUPPORT PROGRAM SME – FIT
INFORMATION CAMPAIGN**

NOVA EVROPA

in

kovinarska dejavnost

Avtorji
dr. Andreas Henkel
Marjan Ravnik
mag. Emilija Bratož

December 2004

1. Uvod

Evropska unija (EU) je nastala v 50-ih letih kot združitev šestih držav. Ustanoviteljice so bile: Belgija, Francija, Nemčija, Italija, Luksemburg in Nizozemska. V naslednjem obdobju so se pridružile še

leta 1973: Danska, Irska, Velika Britanija,

leta 1981: Grčija,

leta 1987: Španija, Portugalska,

leta 1995: Finska, Švedska, Avstrija in

leta 2004: Estonija, Latvija, Litva, Poljska, Češka, Slovaška, Slovenija, Malta in Ciper.

Evropska unija temelji na principih zakona in demokracije. Njene države članice prenašajo del svoje suverenosti na skupne organizacije, ki predstavljajo njihove interese kot celoto pri posameznih vprašanjih. Vse resolucije in postopki se sprejemajo na osnovi temeljnih sporazumov, ki jih ratificirajo države članice.

Z gospodarskega vidika je eden od temeljnih elementov EU notranji trg, ki je opredeljen kot področje brez notranjih meja, na katerem veljajo t.i. štiri svoboščine. To so svoboda pretoka blaga, oseb, storitev in kapitala.

2. Notranji trg EU in štiri svoboščine

Prost pretok blaga

- Prenehanje mejnih kontrol
- Prenehanje pravil glede porekla blaga
- Medsebojno priznavanje standardov in certifikatov
- Soudeležba pri EU sistemu DDV

Prost pretok oseb

- Prost pretok zaposlenih
- Prost pretok za podjetnike in svobodne poklice glede ustanavljanja njihovih dejavnosti

Prost pretok storitev

- Čezmejno poslovanje (inštalacijska dela, dela za javni sektor, itd.)
- Medsebojno priznavanje diplom in certifikatov

Prost pretok kapitala

- Tekoči in ostali računi, krediti

- Vse vrste kapitalskih gibanj, garancije in druga jamstva

2.1 Prost pretok blaga

2.1.1 Ukinitev vseh mejnih formalnosti

Ukinjene so vse mejne formalnosti. Vsakdo lahko prodaja proizvode po načelih svobodne konkurence kjerkoli na območju EU, kar pomeni, da ni nobenih carinskih in količinskih omejitev ter diskriminatornega obdavčenja. Potrdilo glede izvora blaga se ne zahteva več.

2.1.2 Uskladitev tehnične zakonodaje – medsebojno priznavanje standardov in certifikatov

Evropska standardizacija

Cilj evropske standardizacije je harmonizacija standardov po vsej Evropi, da bi s tem olajšali menjavo blaga in storitev ter odpravili trgovinske ovire, ki bi lahko izhajale iz različnih nacionalnih tehničnih zahtev. CEN, Evropska organizacija za standardizacijo, v podporo direktivam Novega pristopa pripravlja in sprejema standarde, ki ustrezajo osnovnim zahtevam glede varnosti in ugotavljanja skladnosti proizvodov z minimalnimi zahtevami posameznih ustreznih direktiv. Direktive so obvezujoče za vse države članice, vendar postavljajo le bistvene zahteve za doseganje ciljev, pri izbiri načinov za doseganje ciljev pa je pogosto dovoljeno precej samostojnosti. Najenostavnejša pot za dokazovanje skladnosti s tehničnimi zahtevami glede varnosti je uporaba standardov, harmoniziranih v podporo direktivi, skladnost pa se lahko dokazuje tudi z uporabo drugih načinov.

Če določen proizvod izpolnjuje bistvene zahteve, ki jih določajo ustrezni standardi, se šteje, da so izpolnjene minimalne zahteve direktive glede varnosti in skladnosti.

Zgodovina evropske standardizacije

- 1971 Objava direktive Sveta, ki se nanaša na koordinacijo postopkov za pridobitev pogodb na področju javnih del (Direktiva o javnih delih)
- 1988 Objava direktive Sveta o približevanju zakonov, predpisov in administrativnih postopkov v državah članicah, ki se nanašajo na gradbene proizvode" (Direktiva o gradbenih proizvodih)
- 1990 Pooblastilo CEN-u za izdajo Eurokodov kot predstandardov (ENV)
- 1998 Začetek privzemanja predstandardov v končne standarde

Razdelitev standardov za projektiranje

- EUROCODE 0   SIST EN 1990 Osnove projektiranja konstrukcij
- EUROCODE 1   SIST ENV 1991 Osnove projektiranja in vplivi na konstrukcije

EUROCODE 2	SIST ENV 1992	Projektiranje betonskih konstrukcij
EUROCODE 3	SIST ENV 1993	Projektiranje jeklenih konstrukcij
EUROCODE 4	SIST ENV 1994	Projektiranje sovprežnih konstrukcij iz jekla in betona
EUROCODE 5	SIST ENV 1995	Projektiranje lesenih konstrukcij
EUROCODE 6	SIST ENV 1996	Projektiranje zidanih konstrukcij
EUROCODE 7	SIST ENV 1997	Geotehnično projektiranje
EUROCODE 8	SIST ENV 1998	Projektiranje potresnoodpornih konstrukcij
EUROCODE 9	SIST ENV 1999	Projektiranje konstrukcij iz aluminijevih zlitin

Nacionalni organ za standardizacijo je Slovenski institut za standardizacijo SIST, Šmartinska 140, Ljubljana; telefon št.: 01 478 30 13. Tehnični sekretar za področje kovinskih delov in strojev je Marjan Koželj.

Direktiva o varnosti strojev in oznaka CE

Za nemoten pretok blaga je bilo potrebno poleg enostavnejših carinskih pogojev poenotiti tudi tehnične zahteve za proizvode, vključno s postopki za ugotavljanje skladnosti in potrjevanje izpolnjevanja teh zahtev. Znotraj EU je uporaba in prodaja strojev, ki nimajo CE znaka, prepovedana. Direktiva o strojih, ki smo jo prevzeli v nacionalno zakonodajo v Pravilniku o varnosti strojev (Ur.l. RS, št. 52/00, 57/00 in 107/01), določa to oznako kot obveznost in zajema podrobnosti glede varnostnih ukrepov, ki jih je potrebno izvajati tako za stroje kot za zamenljive in varnostne komponente strojev, ki so ločeno dane v promet.

Za stroje, ki ne delujejo samostojno, ampak so vgrajeni v druge stroje ali mehanizme, je potrebna izjava o skladnosti, ki jo izda proizvajalec ob prodaji. Ta deklaracija mora vsebovati tudi prepoved uporabe, dokler za sestavljeno linijo strojev ni preverjena skladnost z zahtevami Direktive.

Varnost strojev mora biti zagotovljena z vidika načina konstruiranja ob upoštevanju varnostnih vidikov. Hkrati pa je potrebna ocena tveganja z informacijo o naravi in potencialnih vzrokih nevarnosti pri delovanju celotnega sistema ali posameznega stroja.

Proizvajalec mora dodatno poskrbeti za tehnično dokumentacijo, v kateri so podani ukrepi, ki jih je treba izvajati za zagotavljanje varnosti. Tehnična dokumentacija je sestavni del stroja in eden od predpogojev za označevanje s CE znakom. Proizvajalec stroja na podlagi opravljenega preskušanja s strani priglašenega organa izda izjavo o skladnosti z zahtevami direktive in stroj označi s CE znakom.

Neizpolnjevanju določil direktive, kršitvam zahtev glede ustreznosti proizvoda in označevanju s CE znakom brez ustrezne tehnične dokumentacije ali brez upoštevanja minimalnih zahtev standardov lahko pri tržnem nadzoru posledično sledi denarna kazen, prepoved prodaje takšnega proizvoda, zahteva za izboljšanje stroja in/ali tudi odpoklic vseh že prodanih proizvodov.

2.1.3 Uskladitev davčne zakonodaje

Harmonizacija davkov

Cilj EU je harmonizacija nacionalnih sistemov obdavčitve zaradi zmanjševanja kontrol na mejah, zmanjševanja stroškov administracije in zmanjševanja nelojalne konkurence.

V Evropski uniji na področju davkov niso začrtana stroga pravila. Zahteva pa se spoštovanje pravila fiskalne nevtralnosti, t.j. enakega davčnega obravnavanja blaga tako domače proizvodnje kot tudi uvoženega iz tujine ali iz drugih članic.

Posredni davki

S posrednimi davki, kot sta davek na dodano vrednost in trošarine, so obdavčeni proizvodnja in potrošnja blaga ter storitev. Enotne stopnje davka na dodano vrednost niso predpisane, določena je le spodnja meja, tako, da je spodnja stopnja lahko najmanj 5% in zgornja najmanj 15%.

Določene vrste proizvodov, kot npr. alkohol, tobak, naftni derivati itd., so obdavčene dodatno še s trošarinami, ki se prištejejo k osnovi za davek na dodano vrednost.

Trgovina s proizvodi med davčnimi zavezanci na območju EU se obdavčuje v skladu z davki za nabavo izdelkov v namembni državi.

Neposredni davki

Neposredni davki, npr. davek na dohodek, davek na kapitalski dobiček, davek na dobiček podjetij itd., so v EU še neusklajeni. Medtem ko je bila harmonizacija posrednih davkov potrebna zaradi odprave ovir v trgovanju in zagotovitve konkurenčnosti, pa se zahteve po harmonizaciji tudi neposrednih davkov pojavljajo šele v zadnjem času.

2.2 Prost pretok oseb

Prost pretok oseb vključuje:

- prosto gibanje delavcev (vsak državljan države članice EU, ne glede na njegovo prebivališče, lahko v drugi državi članici sprejme in opravlja delo kot delojemalec v skladu s predpisi, ki veljajo za zaposlovanje državljanov te države),
- svobodno ustanavljanje sedeža tistih, ki samostojno opravljajo svojo dejavnost ali poklic,
- državljanske pravice,
- vzajemno priznavanje poklicnih kvalifikacij (diplom, spričeval in drugih dokazil o formalni izobrazbi),
- koordinacijo sistemov socialne varnosti.

Prosto gibanje delavcev

Princip prostega pretoka oseb omogoča vsakemu delojemalcu, ki je državljan države EU prosto izbiro lokacije za delo v vsaki državi, članici EU in sicer v skladu s principom enakopravnosti, ki ga zagotavlja ta država svojim državljanom. Namen tega principa je vzpostavitev delovnega trga preko meja. Zaposleni so državljani EU in se obravnavajo enako

kot državljani v državi, kjer delajo. Državljeni EU smejo delati v katerikoli državi, članici EU brez delovnega dovoljenja. Plače in ostali delovni pogoji morajo biti enaki za vse zaposlene. Zakonodajca glede socialnega zavarovanja zagotavlja, da lahko zaposleni, ki delajo v drugi državi članici EU, seštevajo pridobljene pravice v drugi državi članici EU.

Edine izjeme so za tiste, ki delajo v javnem sektorju, če je delo povezano z delovanjem organov oblasti. Takšno delo lahko opravljajo samo državljani določene države.

Kljub temu je v letu 2001 Evropska unija postavila zahtevo in v pristopnih pogajanjih tudi dosegla prehodno obdobje na področju prostega pretoka oseb v obdobju po vstopu novih članic, ki velja za vse kandidatke, razen za Ciper in Malto. Prehodno obdobje, katerega cilj je postopna liberalizacija trga delovne sile v trajanju maksimalno sedmih let, je lahko uveljavljala vsaka država članica po svoji presoji v skladu s svojimi potrebami. Izpogajani model je naslednji:

- vsaka država članica lahko dve leti po vstopu novih članic ohrani nacionalne ukrepe za zaščito svojega trga delovne sile, vendar mora iskalce zaposlitve iz novih članic prednostno obravnavati glede na iskalce zaposlitve iz tretjih držav;
- vsaka država članica lahko tudi zahteva in dobi dodatno podaljšanje nacionalnih ukrepov za tri leta;
- možno je tudi še dodatno podaljšanje za nadaljnji dve leti za tiste države članice, ki to utemeljijo z dejanskimi oziroma grozečimi motnjami na svojem trgu delovne sile.

Glavni pobudnici za prehodno obdobje sta bili Nemčija in Avstrija, ki bosta ob širitvi najbolj na udaru imigracije iz novo pridruženih držav. Ti dve državi sta uveljavili tudi omejevalne ukrepe za napotene delavce v gradbeništvu, čiščenju objektov in opreme ter še nekaterih drugih sektorjih.

Na drugi strani pa si je Slovenija v pristopnih pogajanjih izborila tudi pravico, da lahko po načelu vzajemnosti uvede enake omejitve za delavce iz držav EU, ki bodo slovenskim državljanom omejevale zaposlovanje.

Pravico do omejitve pretoka oseb so tako izkoristile vse stare članice EU, razen Velike Britanije, Irske in švedske.

Podobna varnostna klavzula velja tudi med novimi državami članicami. Načeloma je pretok delovne sile med novimi državami članicami liberaliziran, vendar pa vsaka država v primeru resnih motenj na trgu delovne sile lahko začasno uvede omejitve za prost pretok (omejitev bosta morali odobriti Evropska komisija in svet EU).

Pogodba o pristopu določa, da imajo slovenski državljani prost dostop na trg dela »stare« države članice EU, če so na dan pristopa (1. maja 2004) zakonito delali v tej državi in imeli dovoljenje za delo za neprekinjeno obdobje 12 mesecev ali več.

Enako veljal tudi za slovenske državljane, ki so si pridobili delovno dovoljenje v »stari« državi članici za čas 12 mesecev ali več po 1. maju 2004.

Pravico dostopa na trg dela »starih« države članice slovenski državljani izgubijo, če prostovoljno zapustijo trg dela v tej državi.

Svoboda ustanavljanja podjetij

Ta svoboščina omogoča, da lahko vsakdo ustanavlja podjetja kjerkoli na področju notranjega trga EU.

Trenutno ta svoboda še ne prinaša večjih sprememb na notranjem trgu EU. Do vstopa Slovenije v EU so državljani članic EU lahko ustanavljali podjetja v EU pod pogojem, da so zaposlili slovenskega direktorja oziroma svojega (tujega) direktorja, ki pa je moral imeti delovno dovoljenje. Enako je veljalo tudi obratno, če so Slovenci želeli ustanoviti podjetje v katerikoli članici EU. Tako stanje ostaja še naprej (vsaj do 1. maja 2006) v odnosih med Slovenijo in »starimi« članicami EU. V odnosu Slovenije do »novih« članic EU pa je uvedena popolna liberalizacija.

Medsebojno priznavanje kvalifikacij

Poklicni sistemi kvalifikacij v različnih državah, članicah EU, niso poenoteni. Medsebojno priznavanje poklicnih kvalifikacij je zato predpogoj za prost pretok delovne sile. EU to področje ureja z vrsto specifičnih direktiv o vzajemnem priznavanju kvalifikacij, ki predstavljajo pravni temelj za uresničevanje načela prostega pretoka delovne sile z vzpostavitvijo enotnih kriterijev in pogojev za olajšanje postopkov priznavanja poklicnih kvalifikacij za opravljanje reguliranih poklicev in reguliranih poklicnih dejavnosti. V tem smislu je bil junija 2000 tudi spremenjen slovenski obrtni zakon, s tem da je uskladitev stopila v veljavo 1. maja 2004, ko je Slovenija vstopila v EU.

Uskladitev se nanaša na pogoje za opravljanje dejavnosti v primeru, ko prosilec ne izpolnjuje kvalifikacijskih pogojev, ki so določeni z zakonom države, v kateri želi opravljati obrt. Pogoji so:

- 1) če je prosilec šest zaporednih let opravljal samostojno dejavnost ali bil odgovorna oseba za vodenje podjetja;
- 2) če je tri zaporedna leta opravljal samostojno dejavnost ali bil odgovorna oseba za vodenje podjetja, pri čemer lahko dokaže, da je za ta poklic opravil vsaj triletno predhodno usposabljanje, potrjeno s certifikatom, ki ga prizna država oziroma po mnenju pristojnega telesa popolnoma izpolnjuje njegove zahteve;
- 3) če je tri zaporedna leta opravljal samostojno dejavnost, pri čemer lahko dokaže, da je ta poklic opravljal najmanj pet let kot nesamostojno dejavnost (bil zaposlen kot delavec);
- 4) če je bil pet zaporednih let na vodilnem položaju, pri čemer je najmanj tri leta delal na tehničnih delovnih mestih in bil odgovoren za enega ali več oddelkov v podjetju, če lahko dokaže, da je za ta poklic opravil najmanj triletno predhodno usposabljanje, potrjeno s certifikatom, ki ga prizna država oziroma po mnenju pristojnega poklicnega ali strokovnega telesa popolnoma izpolnjuje njegove zahteve.

2.3 Prost pretok storitev

Svoboda prostega pretoka storitev pomeni, da vsakdo lahko iz države, kjer ima sedež, opravlja storitve kjerkoli v EU.

Vsak podjetnik lahko pošlje svoje delavce, ki prejemajo plačo v državi članici EU, kjer ima sedež, da opravljajo storitve v drugi državi članici EU, s tem, da mora pri tem upoštevati pravo v državi, gostiteljici. Odločitve o tem so v pristojnosti vsake države, članice. V principu pa podjetniki in njihovi zaposleni ne plačujejo dvojnih prispevkov za pokojninsko in socialno zavarovanje.

Vendar pa prost pretok storitev iz »novih« članice EU ne velja v vseh »starih« članicah. Nemčija in Avstrija sta si namreč v pristopnih pogajanjih izpogajali možnost, da lahko v

času, ko bosta uveljavljali nacionalno zakonodajo na področju prostega pretoka delavcev (od 2 do 7 let), omejujeta izvajanje nekaterih storitev podjetij iz novih članic z napotenimi delavci.

V primeru Nemčije je to področje gradbeništva s sorodnimi branžami, čiščenje objektov in opreme ter dejavnosti notranjega dekoraterstva, v primeru Avstrije pa gradbeništvo s sorodnimi branžami, čiščenje objektov in opreme, obdelava naravnega kamna, proizvodnja kovinskih konstrukcij in njihovih delov, rastlinska pridelava, urejanje parkov, poizvedovalne aktivnosti in varovanje, nega na domu ter socialno varstvo brez nastanitve.

Vse ostale sedanje članice EU omejitev na področju prostega pretoka storitev ne zahtevajo, prav tako ne bo nobenih omejitev pri prostem pretoku storitev med vsemi novimi članicami.

Slovenija si je v pristopnih pogajanjih izpogajala možnost, da po načelu vzajemnosti lahko uveljavlja enakovredne ukrepe.

2.3.4 Prost pretok kapitala

Prost pretok kapitala je pomemben predpogoj za nemoten pretok blaga in storitev. Liberalizacija in vse večja konkurenca povzročata zmanjšanje cene kapitala in lažji dostop do finančnih sredstev.

Za prost pretok kapitala obstaja vrsta različnih možnosti:

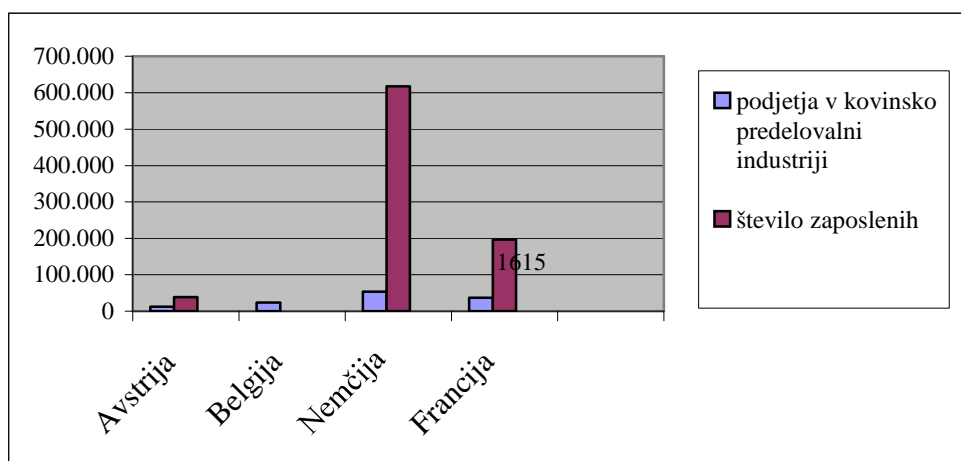
- neposredne naložbe
- naložbe v nepremičnine
- posli z vrednostnimi papirji, s katerimi se običajno trguje na kapitalskem trgu
- posli z enotami skladov oziroma investicijskimi kuponi
- posli z vrednostnimi papirji in drugimi instrumenti, s katerimi se običajno trguje na denarnem trgu
- posli v zvezi s tekočimi ali depozitnimi računi pri finančnih institucijah
- krediti povezani s komercialnimi posli
- finančna posojila in krediti
- garancije in druga jamstva
- transferji v povezavi z zavarovalniškimi pogodbami
- osebna kapitalska gibanja (posojila, darila, dote, zapuščine, poravnava dolgov imigrantov v državo prejšnjega bivanja, premoženjski transferji imigrantov, transferji prihrankov imigrantov v državo prejšnjega bivanja)
- fizični izvoz in uvoz kapitala (vrednostni papirji, plačilna sredstva)

- druga kapitalska gibanja (zapuščinski davek; odškodnine, če imajo značaj kapitala; povračila v primeru odstopanj od pogodbe, če gre za kapitalske posle, itd)

3. Slovenska kovinarska stroka po vstopu Slovenije v EU

Vstop v EU pomeni za vsako pristopnico veliko spremembo gospodarskih pogojev. Poleg samih zakonskih sprememb oziroma prilagoditev pride tudi do strukturnih sprememb v velikem številu gospodarskih dejavnosti, kar se močno odraža tudi na področju konkurenčne sposobnosti podjetij.

Pomen malih in srednjih podjetij v EU

2.1 Kakšne prednosti lahko pričakuje slovenska kovinarska stroka?

Znižanje nabavnih cen materiala

Zaradi velike izbire in močnejše konkurence v EU lahko podjetja znižujejo stroške nabave materiala.

Udeležba na notranjem trgu

Evropski notranji trg omogoča več kot 450 milijonov prebivalcem, da lahko brez omejitev kupujejo blago iz katerekoli države članice. Zaradi svoje velikosti je že sam po sebi zanimivejši, kot so nacionalni trgi. Vsak podjetnik se mora ustrezno pripraviti za možnosti večje prodaje, kar vključuje tržne raziskave, razvoj tržnega koncepta, morebitna specializacija, vključevanje svetovalcev itd.

Odprava mejnih kontrol

Obmejne kontrole med državami članicami EU so odpravljene, vključno z vsemi dodatnimi formalnostmi, birokracijo in zadrževanjem na meji. Vse to se odraža v manjših stroških in posledično v večji konkurenčni sposobnosti podjetij.

Regionalne subvencije, raziskovalni programi

Nekatere regije EU, ki so revnejše od povprečja, dobijo posebno pomoč iz strukturnih skladov EU.

Izboljšanje kakovosti

Mala in srednja podjetja si morajo prizadevati za čim večjo kakovost svojih proizvodov. Čeprav je uradno certificiranje pogosto predrago, morajo sistematično slediti načelom zagotavljanja kakovosti.

2.2 Kakšne negativne posledice lahko pričakujemo?

Večja konkurenca

Večina podjetij na področju kovinarske stroke, se boji povečane konkurence po vstopu v EU. Z enako strukturo stroškov v vseh državah članicah EU, lahko dosežejo cenovne razlike le s povečano produktivnostjo, nižjo ceno materiala, nižjimi stroški dela in/ali boljšim vodenjem. Posebno pozorna morajo biti, da cene ne znižujejo na osnovi napačnih kalkulacij, saj to dolgoročno lahko ogrozi obstoj podjetja.

Večina malih in srednjih podjetij v EU nudi storitve, v premeru 50 do 80 km in tudi vstop novih držav bistveno ne spreminja tega stanja. Kot že v preteklosti, ostajajo mala in srednja podjetja tesno gospodarsko in tudi emotivno povezana s svojo lokalno skupnostjo, kar jim daje tudi določeno konkurenčno prednost. Zato do določenih sprememb po vstopu novih držav v EU prihaja v glavnem le v obmejnih področjih.

Visoka stopnja brezposelnosti

Mala in srednja podjetja v EU so dokazala, da se v kritičnih situacijah relativno hitro prilagodijo novim pogojem poslovanja. To se v kovinarski stroki kaže tudi v bistveno nižji stopnji brezposelnosti v primerjavi s povprečjem.

Kljub temu, da na ravni EU obstaja splošna socialno sprejemljiva stopnja brezposelnosti, le-ta ostaja politični problem, ki ga rešuje vsaka država članica posebej.

3.Strategije za uspeh v EU

Kljub temu, da EU nudi celo vrsto priložnosti in le nekaj rizikov za tiste, ki delajo v kovinarski stroki, pa bo uspeh podjetja odvisen predvsem od podjetja samega in njegove organiziranosti.

Analiza podjetja in stroški

Vsako podjetje se mora zavedati svojih prednosti in slabosti. Najpogostejša napaka pri analizi kovinarske stroke je pomanjkanje osnovnih podatkov za racionalno sprejemanje poslovnih odločitev, kot na primer:

- izračun celotnih stroškov,
- razmejevanje stroškov po proizvodih, stroškovnih mestih ali oddelkih,
- načrtovanje budžeta, likvidnosti, preverjanje finančnega stanja itd.

Šele, ko so podane te osnovne informacije, se lahko podjetnik loti načrtovanja, organizacije, strategije in vizije svojega podjetja.

Kakovost

Izdelava sistemov za zagotavljanje kakovosti je še posebej pomembna za tista podjetja v kovinarski stroki, ki so dobavitelji industriji. Enotni standardi kvalitete so osnova konkurenčnosti v EU. Podjetniki si lahko pomagajo s sistemi certificiranja, saj ti določajo in dovoljujejo sistematično analizo in izboljšavo vseh delovnih procesov, kar pa pozitivno vpliva tudi na prodajo.

4. Koristni naslovi

Nemčija: Bundesverband Metall – Vereinigung diverser Metallhandwerke, Ruhrallee 12, D-45138 Essen

IG Metall, Lyoner Strasse 32, D-60528 Frankfurt am Main

Francija: Fédération Nationale de l'Artisanat et des Petites Entreprises de la Métallurgie et de la Mécatronique, Lyon

Grčija: Aluminium Association of Greece, Leof. Kifissias Street 115, GR-115 24 Athens

Nizozemska: Metaalunie, Einsteinbaan 1, Postbus 2600, NL-3430 GA Nieuwegein

Italija: Assomechanica-CAN, Via G.A. Guattani, 13 – 00161 Roma

Avstrija: Austrian Federal Economic Chamber, Wiedner Hauptstrasse 63, A-1045 Vienna

Belgija: Vlamef - Vlaamse metaalfederatie voor de KMO, Spastraat 8, 1000 Brussel, tel.: + 32 2 238 06 15, e-mail: vlamef@unizo.be, www.vlamef.be

Slovenija: Ministrstvo za gospodarstvo, Kotnikova 5, 1000 Ljubljana, tel: + 386 1 478 33 11, e-mail: info.mg@gov.si

Slovenski institut za standardizacijo SIST, Šmartinska 140, Ljubljana,

tel.: + 386 1 478 30 13, Fax: + 386 1 478 30 94, e-mail: sist@sist.si;

info@sist.si, <http://www.sist.si>, tehnični sekretar za področje kovinskih delov in strojev: g. Marjan Koželj.